

Luentorunko 2022: pieniä muutoksia voi tulla kurssin edetessä			
Päivä	Luento	Sisältö	Harjoitukset/muuta
7.syys	1. Johdatus kansantaloustieteeseen	Luennolla pohditaan taloustieteen luonnetta yhteiskuntatieteenä ja käyttäytymistieteenä. Erityisen tärkeää taloustieteellisessä ajattelussa on rajoitettu optimointi: talouden toimijat pyrkivät tekemään parhaita mahdollisia valintoja (esim. maksimoimaan hyötyä) rajoitteiden (kuten käytettävissä olevat tulojen) puitteissa	Ei kontaktiopetusta
14.syys	2. Kuluttajan valintateoria ja kysyntä: rationaalisen valinnan perusteet	Luennolla mallinnetaan kuluttajan optimikäyttäytymistä. Kuluttajan hyötyfunktio ilmaisee hyödyn kulutettujen hyödykkeiden suhteen: mitä enemmän hyödykkeitä, sen parempi. Kuluttajan tulota määrittävät, mihin hyödykemääriin ja -kombinaatioihin hänellä on varaa. Tämän budjettirajoitteen puitteissa hän optimoi hyötyään. Optimointiongelmasta voidaan johtaa hyödykkeiden kysyntäkäyrät, jotka kuvaavat, kuinka paljon hyödykkeitä halutaan ostaa niiden hintojen funktiona.	
21.syys	3. Kilpailullisen yrityksen teoria ja tarjonta: rationaalisen valinnan perusteet	Luennolla mallinnetaan kilpailullisten markkinoiden yrityksen optimikäyttäytymistä. Kilpailullinen yritys on yrityksen perustyyppi: tällöin oletetaan, että yksittäinen yritys on markkinoden kokoon nähden niin pieni, että se ei voi vaikuttaa markkinoiden toimintaa vaan ottaa toimintaympäristönsä annettuna. Yrityksen perusteoriassa yritys pyrkii maksimoimaan voittonsa eli liikevaihdon (tulojen) ja kustannusten erotuksensa. Tästä voidaan johtaa yrityksen tuottaman hyödykkeen tarjontakäyrä, joka kuvaa, kuinka paljon hyödykettä halutaan myydä hinnan funktiona.	1. harjoituksen DL
28.syys	4. Kysyntä-tarjonta-analyysi ja kilpailullisten markkinoiden tehokkuus	Luennolla esitetään kysyntä-tarjonta-analyysi. Siinä laitetaan kuluttajan valintateorian kysyntäpuoli ja yrityksen teorian tarjontapuoli yhteen, ja tutkitaan markkinoiden toimintaa markkinatasapainon kautta. Markkinatasapaino määrittää jonkin tietyn tuotteen markkinahinnan sekä vaihdetun määrän. Analyysin kautta voidaan hahmottaa markkinoilla tapahtuvien muutosten vaikutusta tasapainoon, sekä pohtia, miksi markkinamekanismia pidetään tehokkaana. Analyysi on kuitenkin teoreettisesti hyvin määritelty ainoastaan kilpailullisille markkinoille.	2. harjoitukse DL
5.loka	5. Epätäydellinen kilpailu, epätäydellinen informaatio	Luennolla käsitellään epätäydellistä kilpailua ja informaatiota. Epätäydellinen kilpailu kuvaa tilannetta, jossa yrityksillä on hinnoitteluvoimaa (markkinavoimaa) eli ne voivat määrittää tuotteensa hinta-määrä-kombinaation. Täydellisessä kilpailussa sen sijaan yritykset ottavat markkinahinnan annettuna ja optimoivat tuotantonsa määrän. Kun informaatio on epäsymmetristä, vaihdannan eri osapuolet tietävät eri asioita. Esimerkiksi vakuutuksen ottaja ja myöntäjä tietävät eri asioita vakuutetun riskeistä ja käyttäytymisestä. Tällä on merkittäviä seuraamuksia esimerkiksi terveydenhuoltojärjestelmän toiminnalle ja organisoinnille. Luennolla pohditaan esimerkiksi USA:n terveydenhuoltojärjestelmän uudistamispyrkimyksiä.	
12.loka	Ei luento		3. harjoituksen DL
19.loka	Välikoe 1		
26.loka	6. Makrotalousteorian peruskäsitteet: BKT, inflaatio, työllisyys/työttömyys, kokonaiskysyntä-kokonaistarjonta	Makrotalousteoriansa tutkitaan koko kansantalouteen laajasti liittyviä käsitteitä, kuten bruttokansantuotetta, yleisen hintatason muutoksia eli inflaatiota tai deflaatiota, työllisyyttä ja työttömyyttä, julyisen sektorin budjettitasapainoa tai ulkomaankaupan tasapainoa. Luennolla määritellään nämä käsitteet, sekä pohditaan niiden mittaamiseen ja tulkintaan liittyviä ongelmia. Lisäksi esitellään kokonaiskysyntä-kokonaistarjonta-malli, jossa yksittäisten markkinoiden kysyntä-tarjonta-analyysi yleistetään koskemaan koko kansantaloutta. Sen avulla määritetään makrotalouden tasapaino eli BKT ja inflaatio (tai yleinen hintataso).	

2.marras	7. Rahatalous ja rahapolitiikka kokonaiskysynnän säätelyssä	Luennolla käsitellään rahamarkkinoita ja rahapolitiikkaa (eli keskuspankkipolitiikkaa). Perinteisesti on totuttu ajattelemaan, että keskuspankki säätelee lyhyttä korkotasoa rahamarkkinoilla, ja tämän kautta se pystyy vaikuttamaan investointi- ja kulutuspäätöksiin lyhyellä aikavälillä. Pitkällä aikavälillä taas se kykenee ainoastaan määrittämään talouden inflaatiovauhdin. Rahapolitiikka mallinnetaan yleensä niin, että keskuspankki valitsee korkotason, joka lyhyellä aikavälillä tasapainottaa sekä reaali talouden kehitykselle asetetun tavoitteen (= BKT/työttömyystavoite) että inflaatiotavoitteen, ja pitkällä aikavälillä saavuttaa inflaatiotavoitteen. Inflaatiotavoite on tyypillisesti n. 2%-vuodessa, ja luennolla mietitään, miksi näin on.	
9.marras	8. Julkinen sektori ja finanssipolitiikka	Luennolla käsitellään ulkoisvaikutusten merkitystä julkisen sektorin toiminnalle sekä julkisen sektorin roolia kokonaiskysynnän ja kokonaistarjonnan määräytymisessä. Ulkoisvaikutus on jokin vaihdannan ulkopuoliselle, kolmannelle toimijalle, aiheutuva kustannus tai hyöty. Vapaat markkinat epäonnistuvat, koska ulkoisvaikutuksia ei huomioida ostajan ja myyjän päätöksenteossa. Tarvitaan siis valtion väliintuloa. Julkisen sektorin kautta voidaan myös säädellä sekä kokonaiskysyntää (esim. elvyttää taloutta laskusuhdanteissa) että kokonaistarjontaa (kannustinjärjestelmät, kuten verotuksen painopisteet, työmarkkinalainsäädäntö tai sosiaaliturva vaikuttavat talouden kokonaistarjontaan).	4. harjoituksen DL
16.marras	9. Kriisit ja talouspolitiikka 1: finanssikriisi ja eurokriisi	Finanssikriisin aikana korko-ohjauksen kautta toteutettavan rahapolitiikan rajat tulivat vastaan, ja keskuspankit ja valtiot joutuivat miettimään talouspolitiikkaa aivan uudella tavalla. Keskuspankit ryhtyivät laajamittaisiin rahan määrää kasvattaviin operaatioihin, joiden tarkoituksena oli vaikuttaa suoraan pitkän aikavälin korkotasoon. Valtiot taas elvyttivät taloutta kollektiivisesti, hyvin suurilla summilla. Valtioiden velkaantuminen taas asetti ne huonoon asemaan kun Eurokriisi myöhemmin iski. Tämä oli erityisen ongelmallista, sillä korkotasojen jyrkkä hajaantuminen euroalueella (esim. Italian valtion velan koron jyrkkä nousu verrattuna Saksaan) hankaloitti korkean koron maiden kykyä sopeutua tilanteeseen: mitä korkeampi korko, sen korkeammat velanhoitokustannukset kasvaneelle velalle! Tämä taas kasvatti maksukyvyttömyyden riskiä, mikä lisäsi korkotasoa, vaikeuttaen velanhoidtoa entisestään. Euroalueen pankit taas olivat sijoittaneet näihin velkakirjoihin raskaasti, joten niiden arvonalentumisesta syntyi paljon tappioita, ja pankkeja jouduttiin pelastamaan verovaroin. Kriisin selvittämiseksi, Euroopan keskuspankki pyrki vakauttamaan korkoerot, ja siten irrottamaan korkean koron maat itsensä toteuttavasta kuolemanspiraalista. Kriisin jälkeen on valtion talouden ja pankkisektorin välinen linkki pyritty katkaisemaan ns. bail-in periaatteen avulla. Bail-in tarkoittaa, että ongelmiin joutuneiden rahoituslaitosten velkakirjojen omistajista tehdään pankkipelastusten maksajia, minimoiden tarve valtion väliintuloon.	5. harjoituksen DL

23.marras	10. Kriisit ja talouspolitiikka 2: Covid ja Ukrianan sota	<p>Covid ja Ukrainan sota ovat tehneet kokonaistarjonnasta, ja siten inflaatiosta, merkittävän talouspoliittiseen haasteen. Covidin aikaiset rajoitukset (social distancing, matkustusrajoitukset, aukiolosäännöt, jne.) vaikuttivat merkittävästi kansantalouden tarjontapuoleen. Tuotannosta tulee tehottomampaa, kun esimerkiksi yrityksen täytyy ylläpitää sosiaalisia turvavälejä kotimaassa, tai tuotannossa käytettyjen panosten hinta nousee kun ulkomaiset yritykset joutuvat samankaltaisten rajoitusten kohteeksi. Tämä tekee talouspolitiikasta hankalaa. Jos talouden toimeliaisuutta pyrittäisiin ylläpitämään, tarjontarajoitteet uhkaisivat tulla vastaan, synnyttäen inflaatio-ongelman. Jos taas hintakehitys pyrittäisiin vakauttamaan, laman riski olisi suuri. Covidiin vastattiin lopulta varsin aggressiivisesti kysyntää lisäämällä julkisen sektorin toimesta ja ilman Ukrainan sotaa taloudellinen kehitys olisi varmaankin nyt ihan positiivisella tolalla. Valitettavasti sekä sodan suorat taloudelliset kustannukset (ruokamarkkinoilla ja energiamarkkinoilla) että epäsuorat kustannukset (taloussota pakotteiden muodossa, lisääntynyt epävarmuus, tarjontaketjujen pirstaloituminen) ovat heikentäneet pahasti niin kysyntää kuin tarjontaakin. Kurssin edetessä tilanne tulee toki kehittymään.</p>	
30.marras	Ei luentoa		6. harjoituksen DL
14.joulu	2, välikoe / tentti		